

Børnehuset Græshoppen

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse.....	2
1. Indledning.....	4
2. Pædagogisk profil/beskrivelse af dagtilbud	5
3. Det pædagogiske grundlag og det brede læringssyn	5
3.1 Børnesyn.....	7
3.2. Dannelse og børneperspektivet	7
3.3. Leg.....	8
3.4. Læring	10
3.5. Børnefællesskaber	11
4. Pædagogiske læringsmiljøer.....	12
5. Særlig fokuserede indsatser for dagtilbuddet i perioden 2025 til 2026.....	15
6. Forældresamarbejdet.....	17
6.1. Samarbejde med forældrebestyrelsen.....	17
6.2. Det brede forældresamarbejde.....	17
• 6.3. Vores samarbejde med forældrene om børnenes læring.....	19
7. Børn i udsatte positioner	20
8. Overgange og sammenhænge.....	21
8.1. Ny i vuggestuen. Overgangen fra hjem til vuggestue.....	21
8.2. Afslutning i vuggestuen:	22
8.3. Ny i børnehaven. Overgang fra vuggestue/dagpleje til børnehave:	22
8.4. Forældresamtaler:	23
8.5. Forældrenes rolle:	23
8.6. Overgang fra børnehave til skole:	24
9. Lokalsamfundet	25
10. Evalueringskultur (dokumentation).....	25
10.1. Gennemførelse af evaluering af 23-24	26
K2 skema	32
Mål.....	32
Deltagelsesstrategier	32
Hvordan deltager børnene?	32
Fokus - den/de voksne.....	33
ROLLE	33

Hvilken rolle indtager de voksne.....	33
Kroppen	33
Hvordan ser de voksne ud	33
Fokus - Aktiviteten.....	33

1. Indledning

I Rødovre arbejder vi med høj kvalitet i dagtilbuddene. En styrket pædagogisk læreplan skal understøtte dagtilbuddets arbejde med hele tiden at sikre og udvikle høj kvalitet i kommunens dagtilbud.

For at sikre kvalitet i et dagtilbud ved vi, at en række parametre spiller ind. Vi stræber således efter en række kriterier.

Det gode dagtilbud kendetegnes bl.a. ved:

- Tæt forældresamarbejde med udgangspunkt i barnets udviklingsmuligheder.
- At gode læringsmiljøer er til stede hele dagen. Læringsmiljøer forstås som det der er i relationerne, indretningen, de pædagogiske aktiviteter og rutinesituationer.
- Det pædagogiske personale tager ansvar for fællesskabet og det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Det pædagogiske personale sikrer børns deltagelsesmuligheder. Både når det er let, og når det er svært for barnet.
- Det pædagogiske personale sikrer fordybelsesmuligheder, ved at organisere børnene i mindre grupper, men også med afsæt i, hvad børnene viser, de gerne vil.
- Faglig ledelse, der stiller krav til personale, forældre og børn i sit nærvær, og som systematisk skaber rum for evaluering til udvikling.
- At der arbejdes systematisk evaluerende med afsæt i gode processer for alle børn.
- At der arbejdes på brede læringsfællesskaber gennem hele dagen.
- At det pædagogiske personale tager afsæt i, at barnets læring og udvikling er afhængig af den ramme, barnet tilbydes.
- At udvikling for barnet afhænger af den forventning barnet mødes med.
- At det pædagogiske personale hele tiden tager afsæt i den aktuelle børnegruppe, for at sikre børnenes perspektiv.

Vi tager afsæt i en lang række af parametre, når vi taler om læring i Rødovre kommune. Særligt kan her fremhæves, at vi med respekt søger at skabe sammenhæng mellem det strukturerede, det spontane, overgange i barnets liv, samt rutiner som oplagte læringsmuligheder.

2. Pædagogisk profil/beskrivelse af dagtilbud

Børnehuset Græshoppen er en idrætscertificeret og integreret daginstitution. Vi har 2 vuggestuegrupper med 12 børn i hver og vi har 3 børnehavegrupper med ca. 20 børn på hver stue.

Alle stuer er normeret med 2 pædagoger og 1 medhjælper. Vi har derudover 1 lønnet pædagogstuderende (½ år af gangen samt 7 ugers) samt PAU studerende i nogle perioder, som skifter imellem stuerne.

Græshoppen ligger lige ved siden af Rødovrehallen, Rødovre byggelegeplads og med Espelunden og volden i vores baghave.

Græshoppen har som idrætscertificeret institution følgende læringsforståelse:

Forskning viser, at bevægelse, motorisk formåen og læring følges ad, hvilket hænger sammen med, at bevægelse fører til højere trivsel. Hvis man trives, lærer man bedre og alt bevægelse er hjemetræning. Dette understøtter pædagogisk idræt, som består af leg og bevægelse. Det er godt for vores fysiske sundhed, vores sociale velvære og trivsel og for vores forudsætning for at lære nye ting.

Desuden er det væsentligt, at børnene oplever en udviklingsorienteret pædagogik, som tager udgangspunkt i barnets forståelse af sin omverden, især når vi taler om læring.

Barnet skal lære, at lære, at tænke, at reflektere og udtrykke egne ideer. Børn har brug for at beskæftige sig med det, der interesserer dem, og de har brug for at lege og fantasere for at bearbejde indtryk. Vi skal altså være opmærksomme på børns erfaringer og perspektiver, men også udfordre dem, hvad angår færdigheder af værdi for fremtiden.

I pædagogisk idræt arbejder man med fire forskellige fokuspunkter; det fysiske, det sociale, det kognitive og det psykiske¹.

Når vi i Græshoppen som pædagogisk idrætsinstitution ser på børnene, så tænker vi først på kroppen og derefter aktivitet. Vi ser på, hvad børnegruppen kalder på og, hvilket fokuspunkt vi så skal have for at understøtte det enkelte barn og hele børnegruppen.

3. Det pædagogiske grundlag og det brede læringssyn

Som pædagogisk idrætsinstitution har vi altid fokus på kroppen. Kroppen vil altid "stjæle" opmærksomheden og derfor er den placeret som centrum for vores læringsblomst.

Den pædagogiske praksis tager afsæt i de lovmæssige temaer for pædagogiske læreplaner i dagtilbud:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science

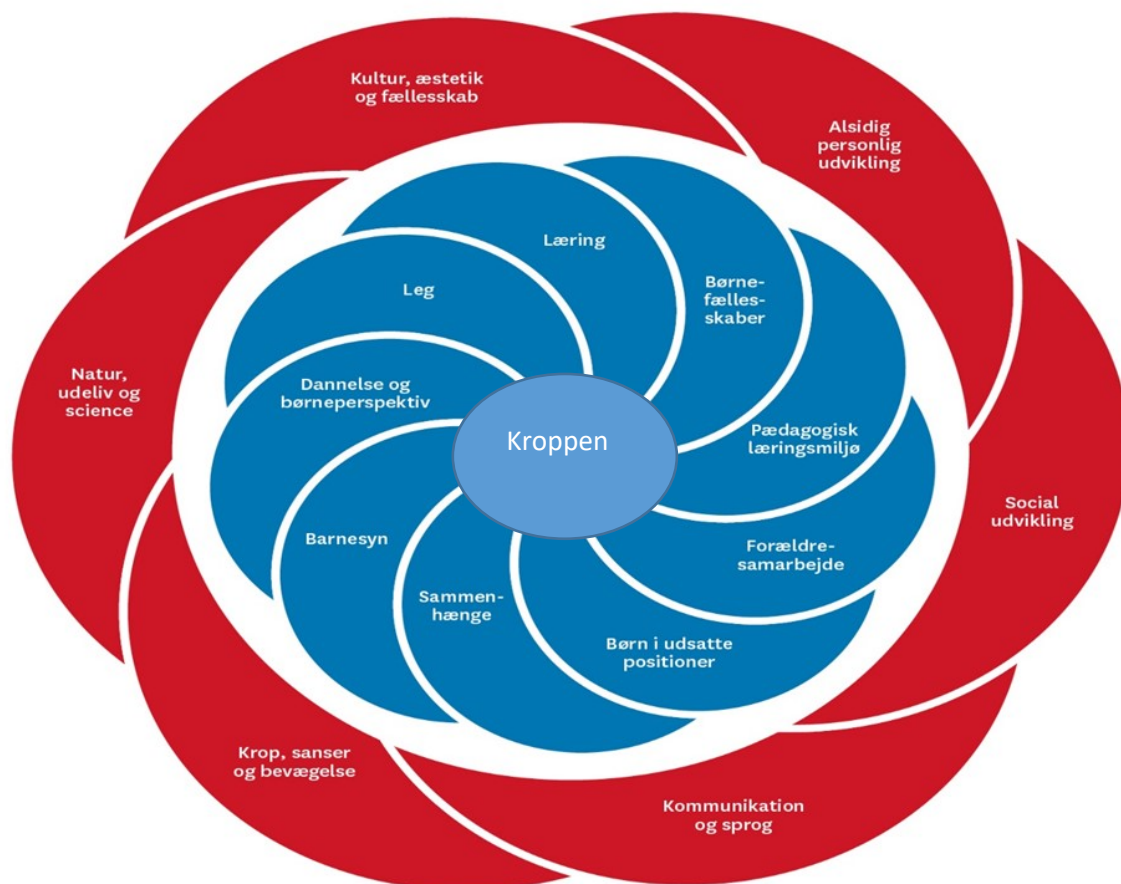
¹ Se bilag 1 omkring de forskellige fokuspunkter

6. Kultur, æstetik og fællesskab

Temaerne suppleres af det pædagogiske grundlag, der fremgår af den blå indercirkel og består af følgende ni elementer:

1. Børnesynet
2. Dannelse og børneperspektivet
3. Leg
4. Læring
5. Børnefællesskaber
6. De pædagogiske læringsmiljøer
7. Forældresamarbejdet
8. Børn i udsatte positioner
9. Overgange

12 pædagogiske mål for sammenhængen imellem læringsmiljøer og børns læring

Læring udgøres af alle de processer, der fører til en varig kapacitetsændring, det være sig:

- Kropsligt.
- Erkendelsesmæssigt.
- Følelses-, motivations- og holdningsmæssigt eller af social karakter og som ikke udelukkende drejer sig om biologisk modning.

3.1 Børnesyn

I Græshoppen arbejder vi bevidst ud fra den anerkendende relations pædagogik. Det betyder, at vi altid kigger på barnets intentioner i stedet for dets handlinger. Børn gør det godt, hvis de kan, og hvis ikke, er det vores opgave, at finde ud af hvorfor.

Anerkendelse betyder, at bekræfte styrker, succeser og potentialer, at få øje på det bedste i andre og verden omkring os, at opfange det særlige og være med til at forøge dets værdi. Gennem nærvær, tilstedeværelse og i sproget skaber vi relationer og derved vores fælles virkelighed.

Komplementærbegrebet til anerkendelse er afvisning. For, at barnet eller den voksne kan opleve ægte anerkendelse, skal noget også kunne afvises. Det er vigtigt for både børn og voksne at lære, at sige til og fra på en god måde og dermed lære at håndtere en konflikt.

Vi skal være tydelige voksne, der inviterer til dialog, hvor vi lytter, så barnet får lyst til at tale og fortælle, men også den omvendte situation, hvor der fortælles, så barnet for lyst til at lytte.

Vi skal se, anerkende og italesætte barnets handlinger – f.eks. at sætte ord på over for et barn; "du hjælper Vitus med at få strømper på" - og ikke barnet i sig selv. Anerkendelse motiverer og engagerer barnet til at udvikle sig. Vi skal være gode rollemodeller for børn, forældre og hinanden. Børnene gør det, vi gør, og ikke det vi siger, vi gør. Når børn er i et anerkendende miljø, vokser deres selvværd og evnen til at kunne være en god ven, samt at kunne bekræfte og respektere andre for dem de lige præcis er.

3.2. Dannelse og børneperspektivet

Det pædagogiske personale tager udgangspunkt i børneperspektivet i vores rutiner, hverdagssituationer, børneinitierede aktiviteter og voksenplanlagte forløb.

Vi lægger stor vægt på, at børnene skal opleve at have indflydelse på deres dagligdag uanset deres alder, køn, baggrund eller kultur. Det er vigtigt, at børnene oplever, at deres mening og holdning til deres hverdag har betydning og, at vi hører dem og tager dem alvorligt. Det kan f.eks. være, at et barn siger "min strømpe sidder forkert", og den voksne hjælper barnet med at rette den. Børnene har bl.a. indflydelse på sange under stopdans og, hvilket land vi går til i "jeg gik mig over sø og land".

Vi har planlagte aktiviteter, der er voksenstyrede, og her kan børnene godt have indflydelse på aktiviteten, men det er ikke hver dag, da der er mange børn, der skal tages hensyn til. Her har personalet planlagt en aktivitet, der tager udgangspunkt i den samlende børnegruppe eller en mindre børnegruppe ud fra, hvad børnene kalder på og har brug for.

Et eksempel kunne være, at mange børn er optaget af dinosaurer. Så planlægger personalet et emne omkring dinosaurer, hvor vi har kroppen og de forskellige lærerplanstemaer med ind over. I dette tilfælde ville det være natur, udeliv og science samt kulturelle udtryksformer. Vi kunne besøge zoologisk museum, hvor vi ser på skeletterne af dinosaurer og lærer om det, der står om de udstillede dinosaurer. Når vi er hjemme tegner/maler børnene de dinosaurer, som vi har set. Vi snakker om de største og de mindste dinosaurer og sammenligner os med hinanden og ser, at vi også er forskellige i højde. Vi kan også have en snak om, at man godt kan være højere end en, der er ældre end én selv. Vi kan lege forskellige lege såsom dinosaurusleg², hvor fokuspunktet, inden for pædagogisk idræt, er det psykiske.

På andre tider af dagen bestemmer børnene helt selv, hvad og hvem de vil lege med. Dette sker ofte ude på legepladsen og igen om eftermiddagen på stuen og frem til de bliver hentet. Vi voksne hjælper selvfølgelig alle børn med at blive en del af fællesskabet og leger forskellige lege med de børn, der vil være med.

Dannelse handler om for os, at barnets personlighed bliver stimuleret med meningsfulde værdier og viden, som udfordrer barnet i den nærmeste udviklingszone. Dette vil barnet senere bruge automatisk, når det skal begå sig i verden.

Vi støtter børnenes dannelse ved at lære dem at forholde sig nysgerrigt og undersøgende til verden omkring sig. Vi planlægger og opfordrer alle børn til at være aktivt deltagende i både de små og de store børnefællesskaber. Og her igennem lærer børnene om vores forskelligheder og at vi alle har en værdi i os selv men også i fællesskabet.

Læringshistorie fra børnehaven: *Det er eftermiddag og børnene vil gerne have, at den voksne laver borddukketeater til samlingen. Nogle af børnene vil gerne høre "de tre bukkebruse" og andre vil gerne høre "prinsessen på ærten".*

Pædagogen siger: "Vi må stemme om det; de børn, der gerne vil høre "de tre bukkebruse" rækker fingeren op". Vi tæller alle fingrene. Bagefter er det dem, der gerne vil høre "prinsessen på ærten" der rækker fingeren op, og vi tæller fingrene igen. Der er flest, der har stemt på "de tre bukkebruse" og børnene accepterer, at det er den historie, vi skal høre. En anden dag hører vi "prinsessen på ærten".

3.3. Leg

For os har legen en værdi i sig selv og er en gennemgående del af Græshoppens hverdag. Legen er også grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale og kognitive kompetencer, selvværd, selvtillid og identitet.

Vi har fokus på, at legen skal støttes, guides og rammesættes for, at alle børn kan være med og for, at legen udvikler sig positivt for alle børn. Dette gælder både i den planlagte leg og i den spontane leg. Det er vigtigt, at alle børn har nogle at lege med og at alle har en ven/kammerat. I legen får børnene

² Se bilag 2 med beskrivelsen af hvad Dinosaurusleg går ud på

lov til at bruge deres fantasi og selv tage initiativ til at udvikle deres leg. Dette foregår bl.a. indenfor, på legepladsen og bag ved hække og træer, hvor børnene kan være mere i fred for de voksnes blikke.

Vi arbejder bevidst med, hvornår vi voksne går:

- foran legen: f.eks. ved direkte at vise barnet, hvordan det skal lege, når vi deltager som rollemodel i legen. Træner legestrategier mm. Og indirekte ved at støtte barnets udvikling af fælles opmærksomhedsfokus. Fx sprog og selvregulering - udenfor legen mm.
- går ved siden af legen, f.eks. ved at observere og assistere løbende, giver idéer, inspiration og remedier, samt når vi mægler i konflikter, så legen ikke bryder sammen.
- gå bagved i legen, f.eks. når vi observerer børns leg i baggrunden og opfanger dynamikker, der er på spil i gruppen samt se efter hvilke børn, der er med hvordan. I hvilke positioner og i hvilke roller.

Vi tilstræber, at dagligdagen har ligevægt mellem struktureret vokseninitieret leg/aktivitet, børneinitieret leg og spontane aktiviteter. Vi bruger K1³ og K2⁴ skemaer, som er udviklet af DIF, i vores hverdag ind i pædagogisk idræt. K1 skemaet er til planlægning, gennemførelse og evaluering af voksenstyrede lege og aktiviteter. K2 skemaerne er til de spontane lege, hvor den voksne deltager i børnenes lege.

Vi lærer børnene, at for at komme med i en leg kan de spørge ind til, hvad legen går ud på, for derigennem at invitere sig selv ind i legen, fremfor at spørge om de må være med.

Det har stor betydning for barnet at være med i leg, da leg er grundlæggende for børnenes personlige og sociale udvikling. Ligeledes er legen vigtig for udvikling af børnenes sproglige og kognitive kompetencer samt deres identitet og selvværd. Igennem leg kan børnene også bearbejde deres oplevelser, og det kan hjælpe dem med at forstå verden omkring dem på. Derfor er det vigtigt for alle børn, at der i hverdagen er plads til leg.

I begyndelsen har barnet måske kun en eller få venner, men dette kan hurtigt udvides. Børnenes fællesskaber skabes og udvides bl.a. gennem de aldersopdelte grupper, hvor de lærer børnene at kende fra de andre stuer. Vi holder aldersopdelte grupper i vuggestuen 2 dage om ugen og i børnehaven en uge ad gangen hver fjerde uge, fra september til maj. I vuggestuen deles børnene op efter udvikling i yngste, mellem og storbørnsgruppe og i børnehaven er børnene fordelt i en gruppe med de ældste børn (storbørnsgruppen) og to grupper med resten af de mellemste og yngste børn fordelt ligeligt.

Det at være en del af et fællesskab og at have venner giver børnene selvværd og selvtillid, og de forskellige lege udvikler børnenes fantasi og forhandlingsteknik. Det er igennem rollelege og regellege, at børnene danner erfaringer og lærer at kunne sige til og fra over for hinanden. Men for nogle børn kan det være svært at blive en del af legene. Som en hjælp til de nye børn, der starter i børnehaven har vi indført, at alle børn får tildelt en "stor ven", når de starter. Den store ven er en af de børn, som har gået i børnehaven længe og som kender alle rutiner mv. Vennen er dog nødvendigvis ikke meget

³ Se bilag 3

⁴ Se bilag 4

ældre end det nye barn. At have en store ven kan være en god hjælp til, at det nye barn lettere bliver inviteret ind i legene helt fra starten af.

Derudover er det naturligvis de voksnes rolle at rammesætte lege, især for de børn, der har svært ved at lege eller svært ved at blive i en leg. Lege kan f.eks. rammesættes ved, at den voksne og børnene gentagende gange leger korte lege med tydelig start og slut, så børnene med tiden lærer af det, og derved kan bruge det selv i egne lege. Den voksne skal støtte børnene ved at gå foran, ved siden af og bagved i legene. De rammesatte lege skal være i små børnegrupper, så der er rum og plads til at lære at lege for de børn, der har svært ved den frie leg. For de børn er det vigtigt, at der er voksenstyret leg, samt at de voksne opmuntrer, guider, anerkender og støtter børnene til at deltage og give dem en pædagogisk bagdør for at kunne deltage aktivt (det vil sige, at pædagogen sikrer alles deltagelse ved at justere på rammer og regler, så både de voldsomme og forsigtige børn oplever glæde og udfordringer i legen, samt se børnenes zone for nærmeste udvikling og dermed sikrer en rolle til alle i legen).

Når vi i vuggestuen benytter legepladsen, har vi primært fokus på de sproglige og de sociale kompetencer. Børnene øver at lege med hinanden ved fx at lave sandkager sammen, dele legeredskaber og de cykler også sammen på de store cykler. De voksne udvider børnenes ordforråd ved at tale om, hvad de forskellige sandkager kan være. Derudover øver børnene også deres grovmotorik ved at løbe på terrassen, trapperne, de hopper, klatrer i træer, cykler mv.

Læringshistorie fra vuggestuen: *En voksen og to piger sidder i sandkassen og laver sandslotte. Den ene pige siger "jeg har langt hår". Den voksne siger "Lige som Rapunzel". Hun begynder at fortælle historien om Rapunzel samtidig med, at de bygger et slot ud af sand. En dreng kommer og ødelægger sandslottet. Pigerne bliver kede af det og den voksne hjælper med at bygge et nyt slot. Den voksne spørger om drengen vil være med i legen. Det vil han gerne og han får lov til at sætte flag (blade) på slottet. Han råber "se hvor er det flot", og den ene pige siger "jaaa". Herefter er drengen en del af legen og sammen laver de en sandmur rundt om slottet. Legen udvikler sig i en positiv retning og alle er med.*

Vi oplever ligeledes, at børnenes fantasi styrkes meget af at være udenfor, hvor der er færre legeting end indendørs. F.eks. bliver træstubbe til babyer, bark til telefoner og spande bliver til hatte osv.

Læringshistorie fra børnehaven: *Tre piger på 5 år leger i bålhytten. En pige på fire år er lidt med. Hun går til og fra legen. De leger alene uden en voksen. Pigerne har travlt med at blande jord med vand fra deres drikkedunke, så det bliver til mudder. Pigerne smører mudder ud på et udendørs rullebræt og skraber det af igen. Efterfølgende ser jeg, at de har lavet små "kager" af bøgeblade, som har fået et tyndt lag mudder på og ligger i et fint mønster på bænkene som en slags udstilling. Pigerne fortæller, at det er kager hos bageren. De har lavet en slags udstillingsvindue, som de har set det hos bageren.*

3.4. Læring

Børnenes læring sker igennem deres krop og sanser, og det er her igennem, at de oplever omverden, udvikler deres forståelse af verden og, hvordan den hænger sammen. Børn lærer også igennem

nysgerrighed, når de undrer sig, eller når vi stiller dem spørgsmål og/eller udfordrer dem. Børnene lærer ved at se på hinanden og på de voksne og ved at prøve ting af og gøre tingene selv, samt når vi sammen eksperimenterer i f.eks. science, forskellige materialer, eller når vi fx er undersøgende i skovbunden. På legepladsen har vi solbærbuske, hvor børnene gerne smager på de umodne grønne bær. De bruger dem også til at lave "kager" med. Når bærrene er modne og har skiftet farve til blå/sort, oplever børnene, at de smager bedre og sødt.

I Græshoppen ved vi, hvor vigtig relationen mellem barn og voksen er for barnets trivsel, læring og udvikling. Derfor arbejder vi med primærvoksen både i vuggestuen og i børnehaven. De voksnes engagement og motivation i samværet med børnene styrker barnets selvværd og nysgerrighed på livet og dermed barnet lærings- og udviklingsmuligheder. Vi har altså fokus på den nære relation for at skabe trygge rammer for herigennem at understøtte børnenes læring, trivsel, udvikling og dannelse. Vi understøtter og inspirerer til børnenes udvikling og læring via vores nærvær og legende tilgang, hvor fokus er på et gensidigt engagement mellem børn og voksne og, hvor de voksne indtager et børneperspektiv.

At inddrage børnene er en naturlig del af vores dagligdag og vores pædagogik. F.eks. hjælper børnene med at dække bord, de øser selv deres mad op og bærer deres tallerken, bestik og glas over på vognen. De tager selv sko og tøj af og på i garderoben og på badeværelset osv. Det betyder også, at vi udnytter dagligdagens rutiner som et læringsrum for udvikling og til at understøtte børnenes selvstændighed, troen på egne evner samt handlekompetencer i fællesskabet.

Læringshistorie fra børnehaven: *Vi holder samling på stuen, hvor børnene bliver råbt op.*

Pædagogen har fundet en duplo plade og klodser frem. Pigerne har de grønne klodser, mens drengene har de røde. Når et barn bliver råbt op, rejser barnet sig og siger "ja jeg er kommet" og sætter en klods på pladen.

Pigerne laver et tårn af de grønne klodser, mens drengene laver et tårn af de røde klodser.

Efterhånden som børnene bliver råbt op, vokser de to tårne og spændingen er stor over hvilket tårn, der ender med at blive højest. Undervejs taler vi om, hvilket tårn, der er højest og hvilket der er lavest.

Da alle børnene er blevet råbt op, tæller vi klodserne og ser, at der er dobbelt så mange piger som drenge. Snakken om tal forsætter og vi bruger den talrække, der sidder på væggen på stuen til at danne forskellige tal.

3.5. Børnefællesskaber

I Græshoppen deltager alle børn hver dag i betydningsfulde sociale fællesskaber sammen med andre børn og voksne. Børnene har de små fællesskaber, som er deres nære relationer, og så har de det større fællesskab som er hele stuen/institutionen. Derudover er der forskellige fællesskaber på tværs af stuerne og afdelingerne. Det enkelte barn udvikler, lærer og får erfaringer igennem de forskellige

fællesskaber. Barnet får forskellige erfaringer alt efter hvilket fællesskab, det deltager i, og det har betydning for barnets læring, trivsel, udvikling og dannelse.

I gennem børnefællesskaber trænes, støttes og hjælpes barnet bl.a. i at:

- balancere imellem egne behov og hensynet til de andre børns behov
- kunne sige til og fra og markere egne grænser
- kunne udtrykke sine følelser verbalt
- kunne løse deres konflikter
- vise empati over for andre mennesker
- lege med forskellige børn herunder både køn, alder og social status
- få fælles erfaringer med de andre børn og derigennem at opleve fællesskabsfølelsen og at få gode relationer
- veksle imellem at tage initiativet, sætte noget i gang samt i at afvente og være støttende over for andres initiativ
- at indtage forskellige positioner i legen/samspillet med de andre børn

4. Pædagogiske læringsmiljøer

Det fysiske:

I Græshoppen har vi 5 stuer: 2 vuggestuegrupper og 3 børnehavegrupper. Vi har 24 børn på 0-3 år og i gennemsnit 60 børn på 3-6 år.

Græshoppen råder over 3 fællesrum:

Puderummet til motorisk udfoldelse. Her findes store puder, gynger, trampoliner, klatrenet, forhindringsbane, bolde mm.

Fællesrummet ved køkkenet. Her er der mulighed for deltagelse i madlavning, Wii (som vi bruger til dans og bevægelse), udklædningsvogn, store byggeklodser og scenekasser. Vinduet i hjørnet er dekoreret med bogstaver og tal.

Science rummet, hvor man kan være udforskende og nysgerrig. Anvendelsen af rummet er som hovedregel voksenstyret. Her findes forskellige materialer og kasser med inspiration til forskellige projekter/eksperimenter fx: fremstilling af sæbebobler eller modellervoks, forsøg med bl.a. lyd, lys, magnetisme, vand og vind. Vi har et bord med indbyggede forstørrelsesglas til undersøgelse af div. fund i naturen. Rummet egner sig godt til krible krable aktiviteter. Vi har miniterrarier, så vi kan have orme og mariehøns mm. og følge deres liv.

Alle stuer er indrettet med Trip-Trap-stole eller skamler, som børnene sidder på. Alle stuer har mulighed for at benytte særlige kugle- eller skumpuder til børn, som har behov for særlig stimuli, når de sidder ved bordet. Der leges både ved/på/under borde og på gulve. Det meste legetøj er placeret, så børnene kan nå det. Vi indretter stuerne, så der er mulighed for rum i rummet og har derfor valgt at have reoler, som deler rummet op i mindre legezoner. Der er tilknyttet badeværelse til alle stuer, hvor der er hæve-sænkepusleborde samt et stort og et lille toilet.

Alle stuer har egen garderobe lige uden for stuen og ud til en fælles gang. Vi benytter gangarealerne til fysisk leg. Vi tilstræber derfor at være en udesko-fri institution for at mindske mængden af skidt og snavs, der hvor børnene leger. For at understøtte dette er der indkøbt gæstehjemmesko i voksenstørrelse, som står tilgængeligt ved hovedindgangen.

Legepladsen er fælles for hele institutionen. Den er indrettet med flere terrasser, græsareal, "cykelsti", gynger, klatrestativ og klatretræer og bålhytte, som benyttes i samarbejde med køkkenet, hvor enten hele eller dele af frokostmåltidet tilberedes sammen med børnene. Vi har også en lille gård, som bliver brugt af vuggestuen, når de har brug for lidt roligere omgivelser og indtryk end på den store legeplads.

Vi bruger legepladsen hver dag. Vores pædagogiske idrætsprofil er rammen om hele vores dagligdag. Flere svenske undersøgelser peger næsten entydigt på, at hvis børnene starter dagen ude, øges deres immunforsvar væsentligt, og derfor er dette en nærmest ufravigelig struktur i vores dagligdag uanset vejr og årstid.

Hverdagsrutiner:

Vi starter alle dage, året rundt, på legepladsen. Vi er ude fra kl. 7.00-9.00. Dog er vuggestuen i vinterhalvåret "kun" ude fra kl. 7.00-8.30. Vi tager naturligvis højde for det enkelte barns rytme. Vi tager højde for særlige vejrforhold og er derfor nogle gange længere eller kortere tid ude, ligesom vi ser på det enkelte barn. Forældrene vasker hænder med deres barn/børn ude på legepladsen ved en af de opsatte håndvaske, inden de siger farvel.

De pædagogiske strukturerede forløb foregår primært om formiddagen, hvor alle er friske og risikoen for afbrydelser og opbrud er mindst.

Vi har faste spisegrupper, fordi de giver børnene tryghed og genkendelighed samt en fornemmelse for, hvor de hører til.

Vi holder samling, hvor der er mulighed for at komme til orde med oplevelser eller om et givent emne. Vi synger og leger sang- og bevægelseslege. Samlingen er et vigtigt læringsmiljø, og vi modtager helst ikke børn under denne aktivitet, da det forstyrrer alle de andre børn. I vuggestuen er tidsrummet 9-9,15 og i børnehaven 9,15-9,30.

Vi arbejder med dialogisk læsning. Det skaber et roligt miljø med mulighed for at sidde og lytte eller kommentere på historien og fantasere videre og bidrage til historien.

Eftermiddagen præges ofte af "legestationer" dvs., at vores fokus primært er rettet på de spontane og børneinitierede og voksenunderstøttede aktiviteter.

Vi støtter det enkelte barn i at indgå i fællesskabet ved at hjælpe barnet med at sætte ord på følelser og handlinger. Vi lægger vægt på, at vi respekterer hinanden og, at der blandt børn og personale er plads til forskelligheder. Vi støtter børnene i at løse konflikter ved at være til stede i konflikten og sætte ord på sammen med børnene.

Læringshistorie fra børnehaven: 2 børn A og B sidder og tegner. Barn A siger til barn B: "Jeg synes, at din tegning er grim." B begynder at græde og siger til den voksne. "Han siger min tegning er grim." Den voksne kommer til og siger spørgende: "Jeg kan se, at du blev ked af det, hvad skete der." B siger igen: "Han siger, at min tegning er grim." Den voksne hjælper børnene til at opklare situationen ved at spørge og være nysgerrig på situationen. Sammen finder den voksne og børnene ud af, at det ikke var

tegningen, det handlede om men, at A ikke kunne lide den grønne farve, som B havde tegnet med. Den voksne og børnene taler herefter om, at vi er forskellige og om, at vi kan lide forskellige farver og, at det er ok. Børnene begynder at snakke om forskellige ting som de kan lide og tegner videre, imens de snakker sammen.

I dagligdagens rutiner fx af- og påklædning, bleskift mm, sørger vi for at sætte ord på handlinger, og vi giver barnet god tid til at prøve selv, så barnet får følelsen af at mestre de forskellige opgaver.

Vi arbejder med genkendelighed i hverdagen og traditioner omkring højtider og andre mærkedage, fordi vi tror på, at det skaber "bedre plads" til at kunne rumme de uforudsigelige og spontane ideer og tiltag, som kommer.

Vi arbejder i aldersopdelte grupper, fordi vi herved kan målrette aktiviteterne til børnenes nærmeste udviklingszone. Ligeledes arbejder vi målrettet med overgangen fra vuggestue til børnehave og børnehave til skole.

Det æstetiske:

Vi tilstræber, at rummene fremstår rene og indbydende. Legetøjet er organiseret og ordnet således, at børnene lettere kan finde ting og har lettere ved at rydde op. Rummene skal indbyde til leg, som både er børne- og vokseninitieret. Vi har reoler, legetæpper og madrasser, som skaber rum i rummet.

Vi præsenterer børnenes kreative produkter i vindueskarmen, på væggene eller hvor det giver mening for børn og voksne.

Vi skaber stemninger med musik og lys, og lyset på stuerne kan justeres således, at det indbyder til alt fra diskodans til stille fordybelse.

I samarbejde med forældrene hjælper vi børnene med at holde orden i deres garderober.

Hverdagsrutinerne:

En stor del af det lille barns grundlæggende læring og dannelse sker i hverdagsrutinerne f.eks.: ved samling, garderobe-, pusle-, spise-, dække bord- og rydde op-situationerne. Rutiner er de perfekte læringsmiljøer for børn, da det gentager sig dag efter dag, uge efter uge osv. Her udvikler børnene deres kompetencer i forhold til selvhjulpenhed, selvstændighed, medansvar, meningsfuldhed, hjælpsomhed, handleevne, indlevelse, relations dannelse, sprog, motorik, hygiejne, sociale kompetencer, samarbejde samt deltagelse i fællesskaber. Rutiner har således stor betydning, og det er ofte her, vi har mulighed for at være 1:1 med det enkelte barn eller en lille børnegruppe.

Det er i hverdagsrutinerne, at læringen falder naturligt. Da det giver mening, at man skal tage sit tøj på for at komme ud på legepladsen eller af igen for at kunne komme ind og spise. Samt det giver mening at dække bord for at kunne spise osv.

Køkkenet serverer maden, så den fremstår lækker og indbydende og fremmer børnenes mad-mod og lyst til at smage på noget nyt. I arbejdet med mad og måltid kommer vi naturligt til at berøre mange emner såsom former, farver, konsistens, smagene (sødt, salt, surt, bittert og umami) fra rå til tilberedt

(fx hele fisk), madspild, affaldssortering, miljø, hygiejne, kultur, tal- og mængdeforståelse og meget mere.

Det er også i hverdagsrutinerne som fx måltidet, at børnene lærer at tælle, behovsudsætte og at være social. Når der skal hentes vogn i køkkenet, så tæller vi tallerkner, glas, bestik osv. Ved måltiderne lærer børnene at dele, bede om noget og række noget videre til andre samt kunsten at vente på tur.

Når vi laver mad ved bålet, lærer børnene at hjælpe med at tilberede og smage på maden under tilblivelsen.

5. Særlig fokuserede indsatser for dagtilbuddet i perioden 2025 til 2026

I slutningen af 2024 blev der udført pædagogisk tilsyn i Græshoppen. Der var mange ting at rose. Men også nogle udfordringer, som vi skal arbejde med. Tilsynet pegede på, at vi i Græshoppen skal arbejde med mere ensartethed af den pædagogiske kvalitet i hele huset. Det gælder både imellem afdelingerne, imellem stuerne men også ude på den enkelte stue. Tilsynet viser også, at vi skal arbejde med de voksnes positioneringer i de pædagogiske læringsmiljøer i rutiner og overgange samt at personalet skal blive bedre til at gå foran, ved siden af og bagved børnene i legen. Vi skal samtidigt blive bedre til at få inddraget børn, som er i udsatte positioner.

Vi skal arbejder endnu mere med, hvornår vi voksne går foran i legen: f.eks. ved direkte at vise barnet, hvordan det skal lege, når vi deltager som rollemodel i legen, træne legestrategier mm. og ved indirekte at støtte barnets udvikling af fælles opmærksomhedsfokus. F.eks. sprog og selvregulering - udenfor legen mm. Gå ved siden af legen, f.eks. ved at observere og assistere løbende, give idéer, inspiration, remedier og når vi mægler i konflikter, så legen ikke bryder sammen. Samt vi skal gå bagved i legen, f.eks. når vi observerer børns leg i baggrunden og opfanger dynamikker, der er på spil i gruppen samt se efter hvilke børn, der er med hvordan og i hvilke positioner og roller.

I ledelsen vil vi undersøge om der er noget i vores struktur i forhold til skemaer, pauser mm, som kan gøre det lettere for personalet at være fordybet, nærværende og i øjenhøjde med vores børn igennem hele dagen.

5.1. Rutiner

Vi er startet op med at arbejde med vores rutiner, for herigennem at skabe mere ensartet pædagogisk kvalitet i hele huset.

Den første rutine vi er gået i gang med at arbejde med er måltidet. Vi vil efterfølgende arbejde med de andre rutiner som garderoben, toilettet, samlinger og aflevering/hentning. Vi tager udgangspunkt i bogen "Pædagogiske rutiner i dagtilbud" af Søren smidt og Suzanne Krogh.

6.2. Måltidet

Måltidet er vores første indsats, da måltidet fylder meget i vores hverdag. Vi spiser ca. 3 gange i institutionstiden hver dag. Vi har i grupper igangsat undersøgelse af, hvordan stuerne hver især griber det an, helt fra hvordan børnene vælges som dagens hjælpere og videre til hvilke opgaver barnet har

før, under og efter måltidet. Vi har set på måltidet med perspektiv fra pædagogisk idræt og undersøgt, hvor det er, vi kan udvikle børnene fysisk, psykisk, socialt og kognitivt under måltidet.

Vi har undersøgt personalets rolle før, under og efter måltidet samt undersøgt hvordan køkkenet kan spille en rolle ind i at danne madmod og madglæde hos alle børn, Hvad betyder det f.eks. hvordan maden bliver præsenteret?

De enkelte stuer laver en handleplan over hvad de vil have fokus på og udvikle omkring måltidet. Ledelsen vil observere de forskellige måltider og alle pædagoger også til opgave at observere på egen stue, med udgangspunkt i handleplanerne. Disse observationer skrives ind i handleplanerne, for derved at kunne se tegn på udvikling. Gennem handleplanerne bliver der indsamlet data på måltidet og sat mål for det videre arbejde.

6.3. De pædagogiske medarbejderes positioner

Vores andet fokus er de voksnes positioneringer i forhold til leg, særligt på legepladsen. Vi har i første omgang fokus på middagsstunden, da det er her, vi kan se, at det er sværest for nogle børn at finde ind i en leg. Legepladsen skal struktureres sådan, at der er minimum tre voksne ude, og så det er tydeligt for alle børn og voksne, hvem der har, hvilke roller. Vi har igangsat nogle prøvehandling for at skabe en organisering med en hensigtsmæssig fordeling af personaleressourcer. Det kan organiseres ved at personalet gives forskellige roller (positioner) f.eks.: lege/aktivitets-voksen og omsorgsvoksen, så der er overblik over arbejdsfordelingen på legepladsen. Organiseringen synliggøres i prøvehandlingen ved, at de voksne bærer forskellige farvede veste eller har forskellige områder, de skal være i, så de kan understøtte børnene bedst muligt.

Dette kræver flere voksne ude på legepladsen i middagsstunden og derfor er pauseskemaerne ændret fra toholdsskift til treholdsskift.

Vi arbejder løbende med fokus på følgende spørgsmål, for at indsamle data og holde os skarpe på målet, samt at understrege hvorfor som vi gør:

- Hvordan kan vi organisere os bedst, så de voksne ved præcis, hvad deres rolle er og så børnene også kender den?
- Hvordan kan vi som voksne blive endnu bedre til at gå foran, ved siden af og bagved børnene i legen, og hvornår kalder legen på hvad?
- Hvornår og i hvilke sammenhænge ser vi det ske? Hvornår sker det ikke?

Vi vil bruge den data vi indsamler her til at analysere, for at kunne forbedre vores praksis og højne kvaliteten for børnene.

På sigt skal dette udbredes fra middagsstunden til hele dagen. Både de voksnes positioneringer, samt vigtigheden i, at de voksne både kan være foran, ved siden af og bagved i legen.

Der kan arbejdes med alle temaer fra den styrkede lærerplan indenfor vores særlige fokuserede indsatser. Vi har valgt primært at arbejde med de voksnes positioneringer for at skabe de bedste læringsmiljøer for alle vores børn også børn i udsatte positioner. Samt hvilken betydning legen har

og de voksnes positioneringer har for legen alt efter om vi går foran, ved siden af eller bagved, for at alle børn oplever at være en del af et børnefællesskab og dermed skabe relationer.

Derudover udbyder Rødovre kommune et efteruddannelsesforløb af personalet i "Børns trivsel og deltagelsesmuligheder i et inkluderende pædagogisk læringsmiljø", som passer rigtig godt ind i vores fokusområde omkring positioneringer af de voksne samt fokus på de udsatte børn. Der er 7 pædagoger (inkl. lederen) samt 2 pædagogmedhjælpere, som skal afsted i efteråret 2025 også håber vi at de sidste kan komme med i efteråret 2026.

Vores pædagogiske læreplan er et dynamisk og processuelt arbejdsredskab, hvilket betyder at indsatsområderne udvikler sig løbende i takt med det pædagogiske personales refleksioner og evalueringer, samt udviklingen af de pædagogiske læringsmiljøer.

6. Forældresamarbejdet

6.1. Samarbejde med forældrebestyrelsen

Forældrebestyrelsen består af 5 forældrerepræsentanter + 2-5 suppleanter, 2 personalerepræsentanter samt lederen. Lederen af Græshoppen er mødeleder og en fra bestyrelsen er referent. Halvdelen af forældrebestyrelsen er på valg hvert år på forældremødet i foråret. Repræsentanter er valgt for en 2-årig periode og suppleanterne er valgt for 1 år ad gangen. Det betyder, at vi altid har nogle erfaringsbærere med fra bestyrelsen året før.

Vi holder 5 møder om året og deltager i kommunens temamøder 2 gange om året. Forældrebestyrelsen har indflydelse på de overordnede principper i Græshoppen. Som f.eks. da vi ønskede at blive ldrætscertificeret i 2018 støttede bestyrelsen op om ønsket.

Bestyrelsen har også haft indflydelse på kostpolitikken, således har Græshoppen nul-sukker-politik. Hvert andet år skal der træffes beslutning om Græshoppens frokostordning. Hver anden gang beslutter forældrebestyrelsen om Græshoppens frokostordning skal fortsætte i børnehaven og hver anden gang (altså ca. hvert 4. år) kommer afstemningen ud til hele forældregruppen.

Bestyrelsen har over året div. ad hoc-opgaver fx udarbejdelse af høringsvar i forbindelse med budgetforhandlingerne.

Forældrene kan også rette henvendelse til bestyrelsen (ligesom til ledelsen og personalet), hvis de har nogle spørgsmål eller en undring, som de ønsker at få op på bestyrelsesmøderne.

6.2. Det brede forældresamarbejde

Når et barn starter i Børnehuset Græshoppen, indtræder familien i et fællesskab med andre børn og voksne. Som forældre kan I hjælpe jeres barn godt på vej ved at støtte op om fællesskabet og vores fælles rammesætning og retningslinjer.

Relationerne mellem jeres barn og Græshoppens øvrige børn og personale er vigtig for barnets udvikling, trivsel, læring og dannelse, og lige så vigtigt er det, at I som forældre bakker op om de relationer.

Forældrene har også et stort medansvar for, at deres børn kommer med i et velfungerende fællesskab i institutionen. Det er derfor vores forventning, at alle forældre omtaler andre forældre og børn fra institutionen ordentligt og forholder sig loyalt og positivt til institutionen, personalet og de andre børn og deres familier i deres eget barns påhør. Vi lægger vægt på, at forældrene støtter deres børns deltagelse i fællesskaberne ved at deltage i arrangementer i institutionen, være interesseret i de andre børn samt lave legeaftaler med forskellige børn på skift uden for institutionen. I børnehaven kan man også invitere hele gruppen hjem til fødselsdag. Dette er også en god måde for børnene at danne fællesskaber på.

Vi opfordrer til at tage kontakt til dit barns pædagog, hvis der er noget, du undrer dig over eller bekymrer dig om. Hvis dette ikke løses kan ledelsen i institutionen inddrages. I Græshoppen vægter vi en åben dialog med forældrene og vi forventer, at relationen imellem forældrene og institutionen er kendetegnet ved gensidig respekt og tillid.

Vi afholder årlige forældrekonsultationer samt startsamtale efter ca. tre mdr. Det er vigtigt som nye børnehaveforældre at være opmærksom på, at der er dobbelt så mange børn i en børnehavegruppe som i en vuggestuegruppe og, at der derfor er mindre tid til daglig overlevering mellem personale og forældre, da der jo også er mange flere forældre og stadigvæk kun 3 medarbejdere.

Vi forventer, at forældregruppen bakker op om Græshoppens arbejde ved at deltage i de årlige forældremøder og arrangementer.

Alle børn bliver afleveret udenfor på legepladsen ved håndvasken efter, at de har vasket hænder med deres forældre. Det er lettere for både forældre og børn, at afleveringen er meget kort og konkret, hvorfor forældrene ikke går med ind med barnets ting. På denne måde oplever børnene, at det er dem, der går fra forældrene fremfor, at det er forældrene, der forlader børnene. Om eftermiddagen er forældrene velkomne indenfor i børnehuset, så de har mulighed for at følge med i, hvad deres børn har lavet og leget med i løbet af dagen.

Det kan til tider være svært at få kommunikeret ordentlig med jer forældre, da der ofte er flere, der afleverer/henter på samme tid. Vi prøver at trække jer til siden, så vi kan snakke uforstyrret, når vi har noget mere personligt at snakke med jer om, omkring deres barn/børn. Ellers kan dialog via Aula eller en telefonopringning på et andet tidspunkt også altid arrangeres ved at række ud til personalet.

Læringshistorie fra børnehaven: *En mor er i gang med at aflevere sin dreng (3,1 år). Drengen er kun lige startet i børnehaven for få måneder siden. Det er svært for både mor og barn denne morgen. Drengen vil ikke give slip på moren, og de krammer mange gange hinanden. Moren siger flere gange: "sidste kram". Moren lover drengen alt muligt, hvis han nu bare vil gå glad ind i børnehaven. En medhjælper tager til sidst drengen i hånden og siger: "nu tager jeg mig af dig, for mor skal på arbejde". Drengen går med medhjælperen, imens han græder. Moren er ked af det og er ved at gå efter dem, men en pædagog siger til hende: "Det er bedst, at du går nu, men du er velkommen til at ringe om lidt og høre, hvordan det går". Moren går og et kvarter senere ringer hun. Medhjælperen fortæller hende, at hendes dreng løber glad rundt og leger med vennerne. Det tog et par minutter, og så var han glad og klar til dagen.*

I Græshoppen skal forældrene selv skrive informationer omkring egne børn i Aula og eventuelt (også) mundtligt til personalet. Forældre skal skrive om komme/gå-tider, hvem der henter, ferie, sygdom mm.

Og det er vigtigt at gøre det så hurtigt som muligt, så vi i Græshoppen kan planlægge dagen efter børneantallet. Ved smitsom sygdom er det vigtigt at skrive det i en besked til stuen på Aula eller ringe til institutionen, så vi kan skrive ud til alle forældre. Husk, at jeres børn også har brug for ferie ligesom os voksne har og meld det ind på Aula, så vi bruger vores ressourcer mest hensigtsmæssigt.

Græshoppen har en forældreforening, som er behjælpelige ved de store årlige fælles arrangementer (sommerfest og julefest), og de står for div. legearrangementer i løbet af året for børn og forældre. Alt overskuddet fra forældreforeningens arrangementer går til børnene. Fx har de betalt for, at vi har fået en rede gyngesæde på legepladsen, teaterforestilling i institutionen, terrarie til vores kongsnegle mm.

• **6.3. Vores samarbejde med forældrene om børnenes læring**

Når I starter i Græshoppen, er det vigtigt, at I som familie føler jer trygge. Det er vigtigt for os, at I kan mærke, at vi er interesseret i jeres barn og jer som familie. Det er vigtigt, at vi får skabt en god relation fra starten af. Vi har brug for, at I orienterer os om stort og småt om jeres barn, så vores kendskab bliver så godt som overhovedet muligt allerede fra start, da det hjælper os i arbejdet med jeres barn.

Vi skal vide, hvordan barnet har det hjemme. Både når det går godt, og hvis der er problemer, der berører barnet i hverdagen. Vi tager altid udgangspunkt i, at barnet har det godt, hvis vi ikke hører andet. Hvis der sker ting i familien, der kan påvirke barnet, skal vi vide det, så vi kan tage ekstra hensyn. Det kan være de mindre ting som fx, hvis det har været en nat med lidt søvn. Samt større begivenheder som et dødsfald i familien, skilsmisse eller flytning.

Alle børns forældre bliver tilbudt en samtale inden for de første ca. 3 måneder efter, at barnet er startet i Græshoppen. Det gælder ved start i vuggestue og børnehave. Ved overgangen fra vuggestue til børnehave bliver I forældre tilbudt en overleveringssamtale, hvor I og den primære voksne i vuggestuen sammen med den nye primære voksne i børnehaven deltager. Her hører I om børnehaven, og I vil sammen med vuggestuen fortælle om jeres barn.

Derudover holder vi forældrekonsultationer efter behov (tilbud til alle i vinterhalvåret) samt en afsluttende skolestartssamtale, inden barnet starter i SFO. Vi har forældre, der har brug for mere vejledning og rådgivning end andre, de får tilbudt flere samtaler. Vi har børn, som i perioder af deres liv har særlige udfordringer, der tilbyder vi samtaler med PPR- småbørnsteamet, hvor vi også deltager. Forældre er lige så forskellige som børn, og vi tilbyder et samarbejde, der er baseret på tillid og med udgangspunkt i, at vi alle vil det bedste for jeres barn.

Vi har en forventning om, at I forældre viser interesse for jeres barns/børns dagligdag. Den gode dag for jeres barn/børn er vigtigere, end om sutsko, vanter, huer og lign. er i garderoben. Hvis I har husket at skrive navn i tingene, dukker de som regel op hurtigt igen.

Vi vil gerne, at I fokuserer på børnenes trivsel, når I henter.

Er de glade?

Ser de ud til at have haft en god dag?

Har de leget nogen gode lege?

Vi skal (forældre og personale) samarbejde om jeres barns trivsel, udvikling, læring og dannelse, derfor er vores relation så vigtigt. Personalet observerer og tager ansvar for, at barnet trives og udvikler sig, mens det er i institutionen samt nedskriver barnets udviklingsforløb til brug ved samtaler.

7. Børn i udsatte positioner

Det er vigtigt for os at slå fast, at de fleste børn i løbet af deres institutionsliv i større eller mindre grad vil opleve at være i en udsat position, og derfor vil have behov for hjælp til at skulle inkluderes i børnegruppen. Det kan fx skyldes, at de starter som nye i en børnegruppe, at de har sproglige eller fysiske udfordringer eller oplever et traume som fx skilsmisse, sygdom eller dødsfald. Det kan også være, at bedstevennen er på ferie eller er flyttet/startet i skole eller, at barnet selv har været på ferie og finder det svært at skulle vende tilbage i hverdagen. Det kan også være svært at sige farvel til både sut og ble. Særlige behov kan opstå hos alle børn på forskellige tidspunkter i livet.

Når vi arbejder med børn i udsatte positioner (inklusion), handler det for os om, at alle børn uanset evner, baggrund og forudsætninger har en oplevelse af, at de bidrager til og tilhører børnefællesskabet i Græshoppen.

Hos os tilegner barnet sig grundlæggende kompetencer og viden, som både danner udgangspunkt for et godt børneliv her og nu og for det liv, der skal leves i de kommende år.

I Græshoppen arbejder vi med inklusion som en integreret del af vores pædagogiske praksis, og vi er optagede af at sikre, at børnene ikke alene rummes men, at de også skal have reel mulighed for at føle sig som en del af et fællesskab, der er meningsfuldt for dem. Personalet i Græshoppen arbejder ud fra en grundforståelse af, at alle børn skal være en del af vores fællesskab og have en hverdag fyldt med leg, udvikling, læring, trivsel og dannelse.

Vi har mange gode erfaringer med, at vi ved at justere på "rammeme" kan skabe deltagelsesmuligheder for alle børn (differentieret læringsmiljøer). Vi ved, at for at behandle børn ens, må vi behandle dem forskelligt. Derfor sørger vi for, at vores børn kan deltage på måder, der giver mening og værdi for dem. At fastholde en bestemt norm for f.eks. hvordan et barn bør deltage i en samling, mener vi netop er med til at skabe udsatte positioner for børn. Hos os kan man derfor deltage på mange forskellige måder og stadig være en del af fællesskabet. Det stiller krav til os om at kunne se det, som barnet profiterer positivt af og gøre mere af det.

Udgangspunktet for det pædagogiske arbejde med børnene er medarbejdernes forståelse af, at forskellighed er en grundlæggende betingelse for læring og udvikling og, at det fordrer, at der arbejdes målrettet og bevidst med den inkluderende praksis. Der vil, som en del af den inkluderende praksis, også være fokus på om børn har brug for et specielt tilbud, som i højere grad tilgodeser barnets udvikling og trivsel.

Der kan desuden være børn i Græshoppen, der i en kortere eller længere periode af deres institutionstid har et behov for et ekstra/særskilt struktureret pædagogisk forløb. Dette vil altid blive planlagt individuelt med udgangspunkt i det enkelte barn og altid i tæt samarbejde med forældrene og evt. eksterne samarbejdspartnere (pædagogisk ressource-team (PRT), inklusionsteam, tale/høre-konsulent, ergo- eller fysioterapeut, sundhedsplejerske, sagsbehandler, psykolog eller egen læge).

For at tilgodese alle børns trivsel, dannelse, udvikling og læring vægter vi forudsigelighed, struktur og gentagelser – vi anvender bl.a. piktogrammer, hvor børnene profiterer af det og faste pladser. Vi arbejder i mindre fællesskaber og giver børn i udsatte positioner særlige opgaver og positiv særbehandling/fleksible regler. Vi sikrer, at den primær-voksen til barnet er tæt på, men vi er også bevidste om, at det er en fælles opgave i hele personalegruppen at hjælpe et barn, der er i en udsat position. Vi fremhæver de positive narrative fortællinger – både børnene imellem men også i personalegruppen, da vi er bevidste om, hvilken magt et negativt narrativ har for et barn.

Vi sprogscreener alle børn, når de er ca. 3 år. Og vi har mulighed for at genteste barnet, når det er 4, 5 og 6 år, hvis behovet er der. Vi kommunikerer resultatet mundtligt og skriftligt samt indkalder til dialogmøde, hvis forældre eller pædagog finder det nødvendigt.

Vi har desuden mulighed for at lave et Marte Meo forløb, da en af vores pædagoger er uddannet i at bruge Marte Meo metoden. Marte Meo metoden er en videobaseret metode, som er meget konkret og løsningsorienteret, hvor vejledningen/rådgivningen tager udgangspunkt i de ressourcer, der i forvejen er til stede hos personerne. Via udvalgte videoklip får man konkrete handleanvisninger, som kan forbedre samspillet og støtte udviklingen. Videooptagelse og analyse af samspil i almindelige dagligdagssituationer gør det muligt at få øje på barnets ressourcer og herfra arbejde mod hensigtsmæssig udvikling og samspil.

I Græshoppen sikrer vi, at:

1. Alle børn skal opleve/have mulighed for at være en del af et fællesskab
2. Alle børn skal opleve at kunne bidrage til fællesskabet
3. Personalet tager ansvar for udvikling af inkluderende børnefællesskaber
4. Forældrene er betydningsfulde medspillere
5. Den fysiske indretning skal understøtte den inkluderende praksis

8. Overgange og sammenhænge

8.1. *Ny i vuggestuen. Overgangen fra hjem til vuggestue*

Når jeres barn får tilbudt en plads i Græshoppen, så ring ned og aftal med jeres barns stue, hvordan indkøringen skal foregå.

Når barnet starter i Græshoppen, får barnet og familien tildelt en primær voksen. Det er med til at give tryghed for barnet og stabilitet i mødet med vuggestuen og sikre, at overgangen fra hjem til vuggestue bliver så god som mulig. Den voksen er barnets og forældrenes faste kontakt i gruppen. Når barnet er faldet til, vil barnet stille og roligt acceptere de andre voksne i gruppen. Der tages individuelle hensyn i forhold til spise- og sovetider, hvilket vil sige, at børnene følger deres egen rytme.

Vi forventer, at forældrene afsætter en uge (gerne mere) til at køre barnet ind. I løbet af denne uge vil barnets dage langsomt blive længere, så barnet langsomt vænner sig til en masse nye ansigter og livet i vuggestuen. Vi opfordrer til, at I forældre også kan give jeres barn kortere dage i uge 2, da der er mange nye indtryk for jeres barn.

Læringshistorie fra vuggestuen: *Pædagogen er inde på stuen sammen med to børn. Da klokken bliver ti, kommer den nye dreng sammen med hans far. Det er drengens første dag i vuggestuen. De kommer i dag i en time.*

De starter med at vaske hænder, da de kommer ind, og bagefter sætter vi os alle ned på gulvet. Drengen er meget tæt på faren i starten, imens han iagttager os andre. Pædagogen snakker med faren om drengens vaner og rytmer mm. Snart begynder drengen at pludre og bytte legetøj med en af de andre børn.

Pædagogen spørger faren om, der er noget særligt legetøj, som drengen kan lide at lege med. Faren siger, at han er glad for bolde. Pædagogen finder en bold. Hun triller bolden til drengen, og han triller den tilbage til hende. Dette gentager sig flere gange, og flere gange får de også øjenkontakt og drengen smiler.

Efter en lille time siger de farvel og har aftalt, hvordan dagen i morgen ser ud.

8.2. Afslutning i vuggestuen:

Når jeres barn fylder ca. 3 år, flytter de op i børnehaven. Vi ser på jeres barns trivsel og udvikling samt på venskaber og stuesammensætningen i børnehavegrupperne, så vi får lavet det mest optimale match for jeres barn og for den samlede børnegruppe, når vi finder den børnehavegruppe, som jeres barn skal starte i.

Den dag jeres barn starter i børnehaven, bliver det afleveret i vuggestuen, som det plejer. Ved morgensamlingen holder vuggestuegruppen afslutning for barnet for at barnet får sagt ordentligt farvel til sine kammerater. Efter denne samling flytter barnet, sammen med en voksen og nogle kammerater, sit tøj og overtøj ned i børnehaven. Barnet går nu i børnehaven og kan om eftermiddagen vise sin nye garderobeplads til sine forældre.

Ved starten i børnehaven tilbydes der en overdragelsessamtale, hvor en pædagog fra både vuggestue og børnehaven samt forældrene deltager. Her drøftes barnet og det nye liv i børnehaven.

8.3. Ny i børnehaven. Overgang fra vuggestue/dagpleje til børnehave:

Når jeres barn får tilbudt en plads i Græshoppen, så ring ned og aftal med jeres barns stue, hvordan indkøringen skal foregå.

Når der starter nye børn i Græshoppen laver vi altid en konkret vurdering af, hvilken stue barnet skal gå på. Vi ser blandt andet på kønssammensætning, aldersfordeling, familierelationer og venskabsrelationer.

Voksne og børn i børnehavegruppen taler sammen om, at der skal starte et nyt barn, som alle skal tage godt imod og hjælpe med at falde til, samt hjælpe med at indgå i dagens rutiner. Vi har fokus på

at det nye barn danner relationer til de andre børn på stuen. Hvis det er et barn internt, er det en voksen fra vuggestuen, som står for indkøringen af barnet i børnehaven, hvilket vil foregå i en til to uger før start. Besøgene kan også foregå sammen med en kammerat.

Kommer barnet fra dagpleje eller anden institution, forventer vi, at forældrene afsætter en uge til indkøringen, så barnet får en god start.

Efter indkøring i børnehaven vil det være godt for barnet med nogle kortere dage, da det kan være overvældende for barnet med alle de nye indtryk, også selvom barnet kender huset i forvejen.

Læringshistorie og børneperspektivet fra vuggestue til børnehave, internt: *Bo er startet i børnehaven. Han har gået i vuggestue i Græshoppen, så han kender vores hus rigtig godt. Bo er lidt utryk ved at skulle afleveres til hans nye voksne om morgen. Bo har været på besøg i børnehaven sammen med to gode venner (som også skal starte samtidigt med ham) over de sidste 14 dage. Drengene bliver flyttet sammen, da vi vurderer, at det vil hjælpe dem alle.*

Men Bo synes stadigvæk, at det er svært. Bo viser tydeligt, at han synes, at det er svært for ham at blive afleveret til børnehavens voksne. Han bliver meget stille og gemmer sig bag ved hans forældre. Han græder, når forældrene går fra børnehaven mm. Personalet aftaler på tværs af børnehaven og vuggestuen, at for at skabe tryk for Bo, tager vuggestuens personale imod ham om morgen på legepladsen, hvor vi alle alligevel er sammen om morgen. Efter en mdr. føler Bo sig helt tryk ved de voksne i børnehaven, og han vil gerne afleveres til dem. Bo har nu helt sagt farvel til vuggestuen.

8.4. Forældresamtaler:

Vi tilbyder som tidligere skrevet startsamtale efter ca. 3 måneder, og vi indbyder til konsultation en gang årligt (typisk i efteråret). Ved konsultationerne tager vi udgangspunkt i "ALLE MED"-skemaet, som er et redskab til at belyse barnets udvikling og kompetencer.

Hvis forældrene eller personalet har behov for et møde, som falder uden for de planlagte samtaler, så kan det altid aftales med stuens pædagoger eller ledelsen.

8.5. Forældrenes rolle:

Som forældre til udefrakommende børnehavebørn opfordrer vi til, at man ringer og aftaler et besøg, så man ligeledes kan hilse på stuens voksne, se og fornemme huset, se garderobeplads og stille eventuelle spørgsmål.

Vi opfordrer alle forældre til at støtte op omkring at øve deres barn i selv at tage tøj og sko af og på lige som de gør i vuggestuen. Vi opfordrer forældrene til at støtte barnet, så barnet er klar til børnehaven. I børnehaven er der dobbelte så mange børn pr. stue til samme antal voksne, og derfor stilles der bl.a. større krav til børnene om at være mere selvhjulpne. Forældrene kan bl.a. støtte deres barn ved at tale med barnet om, hvilket overtøj barnet har på den pågældende dag for, at barnet bedre kan finde sit tøj igen senere.

Den måned barnet fylder tre år, skal forældrene selv medbringe bleer.

En god tommelfingerregel for aflevering og afhentning er, at det højst skal vare 5 minutter. Det kan dog være en god idé engang imellem at sætte god tid af til afhentning. Her har man bedre tid til at se, hvad barnet er optaget af, og i det hele taget den verden barnet bruger mange timer i dagligt.

Husk, at I som forældre selv skal skrive informationer omkring egne børn i Aula og eventuelt også mundtligt til personalet. Det kan være komme/gåtider, hvem der henter, ferie, sygdom mm.

8.6. Overgang fra børnehave til skole:

Den ældste gruppe i børnehaven kalder vi storbørnsgruppen. Som dagtilbud skal vi sørge for, at børnene bliver forberedte på at fungere i skolelignende forhold det sidste år, de går i børnehave. De skal lære at sidde stille i større forsamlinger og tage imod kollektive beskeder samt lære selv at løse mindre opgaver og konflikter. Det sidste år i børnehaven arbejdes der på, at børnene bliver mere selvhjulpne ved toiletbesøg.

For at tilgodese det enkelte barns behov for et trygt miljøskifte, har vi fra børnehavens side prioriteret at besøge børnenes SFO'er i løbet af tiden i storbørnsgruppen.

Når storbørnsgruppen starter op i september, bliver de kommende skolebørns forældre orienteret om, hvilke aktiviteter, der overordnet vil være på dagsordenen i den tid, børnene er i gruppen.

I januar måned afholder vi forældresamtaler i børnehaven for kommende skolebørn.

Til disse samtaler bruger vi samtalskemaet fra Hjernen og Hjertet for overgange, som tager udgangspunkt i:

- Barnets interesser og ressourcer
- Beskrivelse af særlige opmærksomhedspunkter i forhold til overgangen
- Beskriv af hvis der har været et særligt tilrettelagt læringsmiljø omkring barnet og med hvilket udbytte
- Barnets eget perspektiv

Derudover kommer vi ind på motoriske, intellektuelle, sproglige, følelsesmæssige og sociale kompetencer.

Der er en forældredel, som vi opfordrer forældrene til at udfylde. Her beskriver forældrene deres børns kompetencer.

Vores opgave er, i samarbejde med forældrene, at have fokus på barnets kompetencer og udviklingsområder. Skemaet er et forsøg på at skabe en bevidstgørelse om den nye virkelighed, som barnet møder i skolen samt, hvilke kompetencer, der f.eks. skal sættes særlig fokus på i den sidste tid før skolestart. Dette skema fremsendes af børnehaven til de pågældende skoler efter samtykke fra forældrene via programmet "Hjernen og hjertet".

9. Lokalsamfundet

I Græshoppen har vi et naturligt og formaliseret samarbejde med forvaltningen. Det vil sige, at vi har et tæt samarbejde med kommunens konsulenter, PRT (pædagogisk ressource team), PPR (pædagogisk/psykologisk rådgivning) herunder fysioterapeut, ergoterapeut, tale/høre pædagog, psykolog, sundhedsplejerske og BØFA (børne- og familieafdelingen), som alle kommer en gang om måneden i institutionen og yder faglig sparring til personalet. Forældre kan inviteres med til disse møder, hvis dette måtte ønskes.

Herudover har vi en del uformelt samarbejde med andre institutioner fx byggelegepladsen, som altid er glade for vores besøg. Vi gør derudover brug af vores nærmiljø f.eks.:

- Kælkebakken
- Rødovrehallen
- Espelunden
- Volden
- Cykelbanen ved volden
- Fodboldbanen (lige uden for lågen)
- Engen og søen
- Biblioteket
- Heerupmuseet
- Kirken
- Zoo
- Børnefestival og børnejazz
- De omkringliggende legepladser
- Rødovre centrum

10. Evalueringskultur (dokumentation)

I Græshoppen arbejder vi målrettet med LTU. LTU står for læring, trivsel og udvikling og er et refleksions- og handleværktøj, som anvendes til systematisk og målrettet grupperefleksion. Det fokuserer på det enkelte barn, en børnegruppe eller en rutine situation. Vi har 5 uddannede processtyrere i LTU i alt. Arbejdet med LTU er fastlagt i vores ugeskema og prioriteres højt. Det at sætte ord på bekymringer, observationer og undring for derefter at reflektere i fællesskab fremmer vores handlinger fremadrettet og giver nye handlemuligheder. Vi evaluerer handleplanerne fra LTU løbende på stuemøderne.

I arbejdet med pædagogisk idræt og i planlægningen, gennemførelsen og evalueringen af pædagogiske aktiviteter (f.eks. OL, fastelavn) men også hverdagen (spisning, garderobe, samling osv.) benytter vi KI-skema'er, som er udviklet af VIA (VIA University College). Vi har alle adgang til "Hjernen og hjertet", hvor skemaerne ligger elektronisk. Vi evaluerer og justerer løbende via læringshistorier og børnesamtaler. Børnesamtalerne finder f.eks. sted under frokosten med børnene, hvor der er tid til at føre en rolig samtale med en mindre gruppe børn. Vi dokumenterer på Aula i både ord og billeder.

I de børneinitierede lege og spontane tiltag kan vi benytte DIF's officielle K2-skema til at beskrive og reflektere over egen praksis, deltagelse og iagttagelser i forløbet. Disse skemaer ligger ligeledes i "Hjernen og hjertet".

Vi bruger også sprogvurderingerne i hjernen og hjertet, samt dialogmodullet til at skrive om alle vores børn, så vi holde fokus på alle børns nærmeste udviklingszone. Derudover evaluerer vi også vores projekter som løber over en – to ugers varighed.

10.1. Gennemførelse af evaluering af 23-24

Vi har gennem de sidste to år arbejdet med legens betydning for børnene. Vi har læst og diskuteret litteratur omkring vigtigheden af leg. Vi har set på vores egen hverdag for børnene i Græshoppen og er blevet opmærksomme på at, vi ofte afbryder børnenes leg.

Vi har haft Carsten Møller ude og holde oplæg om robuste børn samt været til fyraftensmøde med Ida Gamborg omkring tydelighed af forældresamarbejdet. Begge disse oplæg har givet os gode diskussioner omkring vores tydelighed overfor forældrene, omkring vigtigheden af børnenes leg og om at værne om legen for det enkelte barn og de mindre børnefællesskaber.

En tydelig forandring i børnehaven er om eftermiddagen, hvor vi nu oftest holder cafe med brød og frugt, når børnene kommer ind fra legepladsen. Det har gjort, at nogle af de børn som har haft det svært i skiftet imellem ude og inde, nu oplever det mindre problematisk, da de kan fortsætte deres leg indenfor på stuen som de havde startet op udenfor på legepladsen, samt at de børn som har kæmpet med at være i fællesskabet ikke oplever et opbrud i deres relationer pga. en samling og meget ventetid.

Vi voksne oplever, at langt de fleste børn har haft en god udvikling i deres lege hen over de sidste år. Vi oplever, et større flow i deres leg igennem hele dagen og en mere rolig eftermiddag, hvor børnene kommer og spiser, når det passer ind i deres leg. Flere børn trives og det mærkes særligt om eftermiddagen, hvor caféen gør at legerelationer og selve legen ikke bliver afbrudt af en samling og dermed kan passes ind efter, hvem man leger med.

Dette punkt har gjort os opmærksomme på vigtigheden af de voksnes positioneringer både indenfor men også ude på legepladsen. De voksnes positioneringer har stor betydning for, hvordan og hvornår den voksne leger med børnene, samt hvad der sker med de udsatte børn. Så derfor bliver positioneringer af de voksne et fokuspunkt i den næste lærerplan. Se mere under afsnit 5 særlig fokuserede indsatser for dagtilbuddet i perioden 2025 til 2026

Vores andet indsatsområde har være Evaluering.

Vi har igennem 2023 og 2024 haft fokus på at inddrage børnenes perspektiver i vores evaluering, samt have en mere systematiseret tilgang til evalueringer på vores stuemøder. Samtidigt har vi arbejdet med at blive mere struktureret på at evaluere de processer som vi arbejder med igennem året, herunder bl.a. LTU og projektuger på stuerne.

Vi har haft pædagogisk konsulent Ida Lund Andersen til en pædagogisk lørdag, hvor hun har været med til at facilitere en arbejdsdag med både teori og praksis eksempler. Her startede alle stuer/afdelinger op på, hvordan vi bedst mulig indsamler børmedata til senere brug i evalueringen. Et af grebene blev læringshistorier. Her fandt vi ud af, at det er vigtigt, at vi har for øje, om det er voksen- eller børneperspektivet, der er i fokus. Dette ses nu i vores hverdag ved, at vi har fået mere fokus på børneperspektivet og er blevet bedre til at inddrage dem i vores evalueringer ved bl.a. at snakke med dem efter en aktivitet om, hvad de synes var godt og hvordan det kunne blive endnu bedre næste gang.

Vi har lavet fast dagsorden til alle stuemøder, så alle 5 stuer kører efter den samme dagsorden i 4 ugers rul, lagt efter hvornår stuen har LTU. På denne måde sikre vi os at alle får lavet og evalueret deres LTU og KI skema. Der udover bliver alle projekter også evalueret nu. Det har blandt andet gjort det mere synligt, at vi har nogle børn, som ind imellem kommer i en udsat position. Det har gjort, at vi i de næste år vil have en særlig indsats i forhold til vores læringsmiljøer i rutinerne og overgangene, samt have fokus på de voksne positioneringer i forhold til de udsatte børn.

Bilag I

De 4 fokuspunkter/Mål:

Fysisk:

Motorik, koordination, balance, kropskendskab, beherskelse, kropsbevidsthed, motoriske færdigheder, konditionen, styrke, kropsudtryk, kropslig kommunikation, kropslige handleformer: øve, prøve, mestre, m.m.

Psykisk:

Selvverd, selvtillid, stabilitet, dannelse, selvindsigt, at turde, at ville, melde til og fra, positiv selvopfattelse, tage initiativ, give udtryk for følelser, tillid, vente på tur, problemløsning, m.m.

Kognitiv/intellektuel:

Kreativitet, sprog, overblik, tælle, forstå en meddelelse, erkendelse, forstå og acceptere regler/normer, omstillingsevne, evne til reflektere, at bruge hukommelsen/huske, kritisk tænkning, taktik, regler, m.m.

Social:

Respekt, accept, ansvar, adfærd, norm, indordne sig, være opmærksom, samarbejde, empati, medansvarlighed, forhandlingsevne, kommunikation, samarbejde, evne til at gå på kompromis, at føle sig solidarisk, empati, vise hensyn, m.m.

Idræt, leg og bevægelse:

Idræt

Løb, spring, kast, færdigheder, konkurrence, kamp m.m.

Leg:

Universelle lege, regellege, rollelege m.m.

Bevægelse:

Sanser, motorik, rytme, kondition, puls, grundmotorik, grundlege m.m.

Bilag 2

Dinosaurusleg.

Rekvisitter: Hulahopring eller madrasser, der skal afgrænse hellesteder. Afmærk banen hvor børnene må bevæge sig.

Fysisk ramme: Kan leges både inde og ude.

Beskrivelse: En voksen er dinosaur og fanger, en anden voksen er dyrlæge. Der skabes en fysisk ramme med flere hellesteder, det kan være tegnet med kridt, hulahopringe, sandkassen eller andet afhængig af, hvad der giver mening.

Legen går ud på, at den voksne dinosaur skal fange børnene, den voksne må kun "GÅ" rundt.

Når man bliver fanget, går man ned til dyrlægen og bliver helbredt ved fysisk berøring, det kan være massage, tryk, klappen eller lign. Man er derefter med i legen igen.

Variation/pædagogisk bagdør: Der kan være børn, der hjælper dyrlægen, f.eks. med at følge de fangede over til dyrlægen.

Børnene kan være dyr og f.eks. bevæge sig som tigere eller kænguruer.

Formål: Legen er særligt tilrettelagt så alle kan være med, konkurrenceelementet er taget ud af legen og børnene kan selv være medbestemmende. Der er f.eks. ingen grænser for, hvor længe man kan være i helle.

Nogle børn vil lade sig fange mange gange, måske fordi de gerne vil hen til dyrlægen, nogle vil løbe hurtigt for at undgå at blive fanget og nogle vil holde sig meget tæt på helle. Alle variationer af deltagelse er helt ok.

Styrker: Fællesskab (alle kan være med), psykisk, at turde bevæge sig ud fra helle og at møde dinosauren – kondition, taktilstimuli v. massage.

Bilag 3

K1 Skema

Personale	Institution
Dato	Deltagere
Mål: Hvad vil du opnå (merværdi) Præcisere målet ved et kryds og snævre det ind med flere ord i beskrivelsen. • Fysisk • Psykisk • Social • Kognitiv	Beskrivelse:
Middel: Pædagogisk idræt Aktivitetsens navn: Beskrive elementer af Idræt: Leg: Bevægelse:	Beskrivelse af aktiviteten:
Metode: Planlagt proces Formelle rum: Personale til børn Foran: rollemodel, viser hvordan Ved siden af: deltagende	Beskrivelse af metoden:

Bagved: viser omsorg, ser og støtter	
Niveau Hvordan kan deltager på forskellige niveauer deltage i samme aktivitet.	Beskrivelse af niveau:
Progressioner Hvordan kan aktiviteten justeres op og ned	Beskrivelse af progressioner:
Pædagogiske bagdøre	Beskrivelse af de pædagogiske bagdøre:
Formidling: Verbal – visuel Konvergent • Instruktion metoden • Følg mig metoden • Styret igangsættelse metoden Divergent • Opgave/problemløsnings metoden • Ramme princippet	Beskriv jeres formidling.
Evaluerings: Lav en faglig vurdering af jeres gennemførelse af aktiviteten i f. t. til opstillede mål, metode og formidling.	Refleksion: Udvælg noget I blev optaget af og reflekter over det.
Kommentar fra netværksgruppen: Læs skemaer og send en side med kommentar til udfyldelse af skemaet og jeres refleksion over det. Prøv evt. aktiviteten hos jer selv.	

Bilag 4**K2 skema**

Navn på institution	
Beskriv kort iagttagelse som ligger til grund for nedenstående skema (hvor er det henne, hvad er forløbet, hvem er med, m.m.)	
Fokus – Børnene	
<u>Mål</u> Fysisk Psykisk Socialt Kognitiv	Hvad har børnene/barnet på spil
<u>Deltagelsesstrategier</u> Hvordan deltager børnene? Reception – iagttager Imitation - efterligner Identifikation - indlevelse Elaboration – tilføjer nyt	
Hvad motiverer til deltagelse? Oplever barnet flow? Nærmeste udviklingszone?	
Kropssprog Hvordan ser børnenes/barnets krop ud?	

Fokus - den/de voksne	
<u>ROLLE</u> Foran Ved siden af Bagved	Hvilken rolle indtager de voksne
<u>Kroppen</u> Sprog Krop Placering i rummet Virkemidler	Hvordan ser de voksne ud
Fokus - Aktiviteten	
<u>Middel</u>	Hvilket middel består denne aktivitet af
<u>Idræt</u> Legeelementer Bevægelselementer Idræts elementer	Hvilke elementer består af aktiviteten af